

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ	ปัจจัยที่ส่งผลทำให้ความหลากหลายและจำนวนนก ในกว๊านพะเยาลดลง	
ชื่อผู้เขียน	นายพิพัฒน์ สุดเสนห์	
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม	
คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ	อาจารย์ลักขมี วรชัย	ประธานกรรมการ
	อาจารย์ ดร.จวีรัตน์ โทมัส	กรรมการ
	อาจารย์ ดร.พรชัย ปรีชาปัญญา	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ ประการแรกศึกษาถึงสถานภาพความหลากหลายระดับชนิดของพันธุ์นกและชนิดที่อยู่อาศัยแบบต่าง ๆ ประการที่สองศึกษาถึงความสัมพันธ์ของพันธุ์นก การแพร่กระจาย ความชุกชุมในแต่ละสภาพที่อยู่อาศัยแบบต่าง ๆ ประการที่สามศึกษาถึงปัจจัยมูลเหตุที่ส่งผลทำให้จำนวนนกในกว๊านพะเยาลดลง

ผลการศึกษาโดยการสำรวจระหว่างเดือนพฤษภาคม - สิงหาคม 2543 พบนกทั้งหมดแยกตามหลักอนุกรมวิธานได้ 14 อันดับ 34 วงศ์ 60 สกุล 79 ชนิด จำแนกเป็นนกประจำถิ่น 51 ชนิด นกอพยพ 21 ชนิด นกประจำถิ่นและอพยพ 6 ชนิด นกประจำถิ่นและอพยพมาเพื่อผสมพันธุ์ 1 ชนิด ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2543 พบนกมากที่สุด จำนวน 70 ชนิด และพบน้อยที่สุดในเดือนสิงหาคม พ.ศ.2543 จำนวน 56 ชนิด โดยพบนกในบริเวณพื้นน้ำ บริเวณพืชลอยน้ำ บริเวณพื้นที่สูงชันและพืชไผ่พื้นน้ำ บริเวณพืชชายน้ำหรือป่าหญ้าน้ำท่วมถึง บริเวณไม้ริมน้ำ บริเวณพื้นที่โล่งเหนือพื้นน้ำหรือ พื้นดินหรือป่าหญ้าและบริเวณอนุสาวรีย์พ่อขุนงำเมืองเป็นจำนวน 25, 40, 46, 41, 58, 52 และ 27 ชนิดตามลำดับ ระดับความถี่ของการพบนกพิจารณาตามปริมาณความชุกชุมสัมพันธ์ของนกนั้น พบว่าเป็นนกที่พบบ่อยมาก ค่อนข้างบ่อย ปานกลาง ค่อนข้างน้อย น้อย และน้อยมาก มีจำนวน 37, 10, 9, 11, 4 และ 8 ชนิดตามลำดับ มีนกจำนวน 13 ชนิดที่มีความสัมพันธ์

กับดินที่อยู่อาศัยอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติในลักษณะการใช้พื้นที่เป็นแหล่งอาหาร การพักผ่อน การหลบภัย และการสร้างรังวางไข่

จากการศึกษาโดยวิธีสัมภาษณ์และแบบสอบถามถึงปัจจัยมูลเหตุที่ส่งผลทำให้จำนวนนกในกว๊านพะเยาลดลง พบว่าปัญหาหลักเกิดจากพฤติกรรมมนุษย์ ปัญหาองเกิดจากสิ่งแวดล้อม อาจจะมีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำรงคงอยู่ของนก มีชนิดนกใกล้สูญพันธุ์ 3 ชนิด ได้แก่ นกยางโทนใหญ่ (*Egretta alba*) นกอีล้ำ (*Gallinula chloropus*) เป็ดลาย (*Anas querquedula*) ไม่มีรายงานถึงชนิดนกที่สูญพันธุ์ การแยกคุณภาพของสิ่งแวดล้อมโดยใช้นกเป็นตัวแสดง แสดงว่า คุณภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณรอบกว๊านพะเยามีลักษณะพอใช้และดี

สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์นกที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ แนวทางหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุด คือ ความร่วมมือและการประสานงานระหว่างภาครัฐกับประชาชนหรือองค์กรเอกชน หรือชมรมอนุรักษ์ต่าง ๆ ในด้านการรวมกลุ่มเพื่อผลักดันให้มีการออกกฎหมายคุ้มครองนกและแหล่งอาศัยต่อไป

Independent Study Title	Factors Contributing to the Decline of Bird Population and Diversity in Kwan Phayao	
Author	Mr.Pipat Sudsanae	
M.A.	Man and Environment Management	
Examining Committee	Lect. Laxmi Worachai	Chairman
	Lect.Dr. Jureerat Thomas	Member
	Lect.Dr.Pornchai Preechapanya	Member

ABSTRACT

The purposes of this study are to study the status of bird species diversity and the types of their habitats, to examine the relationship between the distribution as well as the abundance of bird species and various habitats, and to identify the major factors causing the reduction of bird population in Payao Lake.

The survey was conducted between May and August 2000 in Kwan Payao area and found the birds in 14 orders, 34 families, 60 genera and 79 species. These birds can also be classified into 51 species of domestic birds, 21 species of migrants, six species of domestic-migrant birds and one species of domestic-migrant to breed birds. The largest number of 70 species of birds was found in May 2000 and there were only 56 species of birds found in August 2000. About 25, 40, 46, 41, 58, 52, and 27 bird species were found on various habitats, i.e, the surface of the lake, around floating plants, bog plants and emergent vegetation, plants growing near water and the wet grasslands, riparian trees, open land or grassland and the area near King Ngam Muang Monument respectively.

As for the frequency of bird finding based on the relative abundance rate, there were 37, 10, 9, 11, 4, and 8 bird species which were found the most frequent, rather

frequent, moderate frequent, rather rare, rare and very rare respectively. There were 13 bird species being significantly related to their habitats, as the places for food, rest, shelter and nesting for laying eggs.

Data collected by interviews and questionnaires inquiring about the factors which might reduce bird population in Payao Lake indicated that the main cause of problem is human behavior and the second cause is environment. This may result in direct and indirect impacts on bird existence. As for bird status, 3 species were identified as nearly extinct, i.e., *Eqretta alba*, *Gallinula chloropus*, *Anas querquedula*. There were also 3 threatened species and 3 species that seem to be threatened. However, no bird species was reported to be completely extinct. Classification of environmental quality by using birds as an indicator shows that the environment at and around Payao Lake is in fair to good condition.

The suggestion for the bird conservation approach derived from respondents' opinion in this study is that government agencies, people, NGO or conservation groups should collaborate as a group in order to activate the formulation of laws to protect birds and their habitats.